

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 10, Aralık 2017, s. 498-512

Dr. Emin ONUŞ

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı, eminonus.84@gmail.com

MEHMET TOPAL'IN KIBRIS'TA TÜRK OLMAK ADLI OYUNU ÜZERİNE

Özet

Kıbrıs sorunu 1950'lerden itibaren Türkiye'de millî dava haline gelmiştir. Hasene Ilgaz'ın 1948 yılında öğretmenlerden kurulu bir heyetle Kıbrıs'a yaptığı gezi ve ardından Türkiye dönüşünde kaleme aldığı *Kıbrıs Notları* (1949) adlı eseri de Türkiye kamuoyunda bu ateşi başlatan ilk eser olmuştur. Bundan sonra da Türkiye'de Kıbrıs Türklüğü üzerine eserler doğmaya başlamıştır. Özellikle 1 Nisan 1955'te başlayan EOKA saldırılarından, 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtına kadar olan süreçte ve sonrasında Türkiye'de birçok yazar-şair Kıbrıs konusuyla yakından ilgilenmiş ve millî-hamasî-propaganda nitelikli onlarca eser neşretmişlerdir. Bu tür eserlerin günümüzde de sürdüğünü görmekteyiz. Son yıllarda Hüsamettin Tecmen'in, *Kıbrıs'ta Üç Türk Çocuğu* (2010) adlı çocuk romanı ile Turgut Özakman'ın yayınladığı, *Çılgın Türkler Kıbrıs* (2012) adlı belgesel romanı Kıbrıs sorununun günümüzde halen canlılığını koruduğunun birer örneğidir. İşte bu yeni eserlerden bir tanesi de Mehmet Topal'ın 2009 yılında kaleme aldığı *Kıbrıs'ta Türk Olmak* adlı tarihsel-belgesel tiyatro eseridir. Mehmet Topal bu eserde kendisi gibi Elazığlı olan, Gazi Binbaşı Nihat İlhan'ın ailesinin, Rumlar tarafından trajik bir biçimde katledilişini ele alır ve tarihsel-belgesel gerçeklere dayanarak anlatır. Bu bildiride Mehmet Topal'ın, *Kıbrıs'ta Türk Olmak* (2009) adlı oyunu tarihsel-belgesel gerçeklik bağlamında değerlendirilerek incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Mehmet Topal, Kıbrıs'ta Türk Olmak, Tarihsel-Belgesel Oyun.

**ABOUT THE PLAY WITH THE NAME OF KIBRIS'TA TÜRK OLMAK
BY MEHMET TOPAL**

Abstract

The issue of Cyprus has been a national case in Turkey since 1950s. The first trace which started this fire in Turkey was Kıbrıs Notları (1949) written by Hasene Ilgaz after the trip to Cyprus with a group of teachers after this in Turkey. Traces about turkish Cypriot has been started to be worked on. Especially, between 1st April 1955 when the attacks started by EOKA, to 20 th July 1974 when the Happy Peace Attack done, a lot of writers and poets took this topic as the subject of their writing traces. Nowadays, we can see that kind of traces. In last years Çılgın Türkler Kıbrıs (2012) by Turgut Özakman as a documentary novel and Kıbrıs'ta Üç Türk Çocuğu (2010) by Hüsametdin Tecmen as a novel, show that the issue of Cyprus is still alive. Another trace which has been written in post years is Kıbrıs'ta Türk Olmak (2009) by Mehmet Topal as a historical-documentary play trace. Mehmet Topal, in this play, took the tragedy of a soldier, Nihat İlhan's family, which has been murdered by Greeks as the subject of his historical-documentary play. In this announcement, Kıbrıs'ta Türk Olmak (2009) by Mehmet Topal will be evaluated and examined under historical-documentary truth conditions.

Keywords: Cyprus, Mehmet Topal, Kıbrıs'ta Türk Olmak, Historical-Documentary Play.

Giriş

Türk edebiyatında Tanzimat'tan bu yana gelmiş edebî ürünlerin, önemli kaynaklarından biri tarihtir. Özellikle roman, hikâye ve tiyatro türlerinde tarih yazarların vazgeçilmez kaynaklarından biridir.

Türk Edebiyatı'nda konusunu tarihten alan oyunlar Tanzimat döneminden itibaren başlar. İlk tarihi oyun Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre'sidir* (1872). Bunu *Celâleddin Harzemşah* (1881) adlı oyunu takip eder. Konusunu Türk-İslâm tarihinden alan oyunlardan biri de Hasan Bedrettin ve Mehmet Rıfat'ın birlikte kaleme aldığı *Kölemenler* adlı eserdir. Tanzimat döneminde tarihî oyunları kaleme alan bir diğer önemli isim ise Abdülhak Hâmit'tir. O eserlerinde özellikle Arap-Endülüs tarihini çeşitli açılardan ele almakla birlikte, başka milletlerin tarihlerini de anlatır. Onun *Tarık* (1880),

İbn Musa (1880), Tezer (1880), Nazife (1876), Abdullahü's-Sagîr (1917) adlı oyunları Arap Endülüs tarihini ele alır. *Macerâ-yı Aşk* (1873), *Duhter-i Hindû* (1892), *Nesteren* (1878), *Zeynep* (1908), *Eşber* (1880) ve *Sardanapal* (1908) adlı oyunları ise çeşitli toplumların tarihlerinden hareketle kaleme alınmıştır. (Şengül, 2009, s.1937-1938). Tanzimat döneminde Ahmet Mithat Efendi'nin, konusunu Avrupa tarihinden alan *Ahz-ı Sar yahut Avrupa'nın Eski Medeniyeti* (1874) ve *Hükm-i Dil* (1874) adlı oyunları¹ ile konusunu Şehname'den aldığı *Fürs-i Kadîmede Bir Facia yahut Siyavuş* (1884) adlı oyunu da zikre değerdir. (Enginün, 2012, s.709).

Servet-i Fünûn edebiyatında belki de II. Abdülhamid'in sıkı rejimi yüzünden tiyatro türü pek gelişmez veya tercih edilmez. Meşrutiyet döneminde tarihî malzemeyi işleyen tiyatrolar, konusunun büyük bir kısmını Osmanlı tarihinden alır. Meşrutiyet dönemi Türk tiyatrosu, Tanzimat'tan itibaren Türk siyasetini etkileyen, çeşitli ideolojileri tarihî mekân, zaman ve şahıslarla ilişkilendirerek anlatır. (Şengül, 2009, s.1943).

Cumhuriyet'ten sonra yazılan ve Millî Mücadele'yi anlatan tarihî oyunları, bağımsızlık temasının vurgulandığı oyunlar ve Millî Mücadele'nin zor şartlarını ele alan oyunlar olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür. Cumhuriyet dönemi tiyatrosunda ele alınan konuların başında "Kırım, Balkanlar, Girit, Kore ve Kıbrıs" gelir. (Şengül, 2009, s.1981). Kıbrıs konulu neşredilen millî-tarihî oyunlar, Kıbrıs ve Türkiye'de olmak üzere iki koldan ilerler.²

Kıbrıs ve Türkiye'de Basılan Kıbrıs Konulu Millî-Tarihî Oyunlar:

Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu yazılan millî, tarihî oyunları İngiliz dönemi ve 1963-1974 evresi ile 1974 sonrası olmak üzere üçe ayırmak mümkündür.

Kıbrıs adasında sosyal-siyasî meselelerin yoğun oluşu, Kıbrıs Türk edebiyatını da milliyetçi bir çizgide şekillendirmiştir.³ 1878'de Ada'nın İngiltere'ye kiralanması, 1914'te İngiltere'nin Ada'yı tek taraflı ilhak etmesi ve 1923'te Lozan Antlaşması sonucu, Ada'nın İngiltere'de kalmasının kabulü ardından 1925, Kıbrıs Türkü'nün belli-başlı dönüm tarihlerini ihtiva eder. Daha sonra ise 1931 isyanının getirdiği sıkı İngiliz yönetimi, 1955'lerde başlayan EOKA tedhiş hareketleri, 1963 ve 1967 EOKA saldırıları ve 1974 Mutlu Barış Harekâtı Kıbrıs Türklerini adadan koparmaya yetmemiş, onlar her dönemde anavatana daha sıkı bağlanmış ve bağlarını koparmamıştır. Modern Türk

¹ Ahmet Mithat Efendi'nin bu oyunları İnci Enginün tarafından yayına hazırlanmıştır. Bkz: İnci Enginün, Ahmet Mithat Efendi'nin Tiyatroları, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1990.

² Kıbrıs ve Türkiye'de basılan millî tarihî oyunlar için bkz: (Onuş, 2017).

³ Kıbrıs Türk kültür ve edebiyat araştırmacısı Ali Nesim, Kıbrıs Türk edebiyatının milliyetçi bir çizgide doğduğunu ifade eder. Milliyetçilikte Duygu ve Tarih Dönemi, Anavatana Özlem Dönemi, Direniş ve İlk Şehitler ile Bilinçli Milliyetçilik ve Kanlı Noel Dönemi olmak üzere millî edebiyatı dört döneme ayırır. Bkz: (Nesim, 1986: 62-102).

edebiyatı nasıl bir buhran edebiyatı ise Kıbrıs Türk Edebiyatı da bir buhran edebiyatı, başka bir deyişle buhranları anlatan bir edebiyattır. Sosyal-siyasî, tarihi, ekonomik buhranların olduğu ülkelerde ferdî edebiyat değil, sosyal edebiyat gelişir. Tüm bu sebeplerden dolayı Kıbrıs Türk Edebiyatında konusunu tarihten alan popüler, millî-hamasî-propaganda türünde eserlerin daha yaygın işlendiğini görmekteyiz.

İngiliz döneminde özellikle 1930'lu yılların sonlarına doğru Kıbrıs Türk tiyatrosunda millî-tarihî konulu piyeslerin yazıldığını görürüz. Bu yıllar, Rumların başlattığı 1931 isyanından sonra, İngiliz Sömürge İdaresinin adada uyguladığı sıkıyönetim politikasının sonlandığı dönemdir. Bu dönemde Hikmet Afif Mapolar'ın *Duman* (1938), *Meşale* (1942), *Mucize* (1943) ve *Altın Şehir* (1945) adlı millî piyesleri ile Osman Talat Alkan'ın *Yüksel* (1942) adlı piyesi en önemli millî oyunlar olarak dikkat çekerler. (Ezilmeyiz, 2014, s.171). İngiliz döneminde yazılan, bir başka oyun da M. Irmak'ın *İsimsiz Kahramanlar* (1959) adlı eseridir. Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili olan bu oyun, savaş edebiyatı içinde değerlendirilebilecek tarihî oyunlar arasındadır. 1959 yılında yazılan bir başka önemli oyun da Özker Yaşın'ın *Bayrak Türküsü*'dür. Bu iki eser aynı zamanda, Kıbrıs'ta başlayan EOKA saldırılarından sonra yazılan ilk millî piyes olma özelliklerini taşır.

Kıbrıs'ta Ulusal Direniş Dönemini ihtiva eden 1963-1974 evresinde, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu yirmi oyun yazılır. Kıbrıs Türk tiyatro edebiyatının sayıca en fazla yekûn tutan oyunları, 1963-1974 arasında kaleme alınan ulusal kahramanlık piyesleridir. Konusunu Kıbrıs Türk Millî Mücadelesinden alan bu ulusal oyunların, sanat değeri yüksek, seçkin eserler oldukları pek söylenemez. Zira bu oyunlar, önemli bir sosyal işlevi yerine getiren "popüler-hamasî-propaganda" eserleridir. Bunlar, Kıbrıs Türk halkının varoluş savaşını anlatmak, halkın millî şuurunu canlı tutmak, daha da geliştirerek direnme gücünü kuvvetlendirmek amacıyla yazılmıştır. Zaten popüler oyunların yüksek bir sanat değeri taşıması beklenmez. Bu oyunlar daha ziyade halka hitap eden, amacı kamuoyu oluşturup propaganda⁴ yapmak olan oyunlardır. Kıbrıs Türk tiyatrosunda, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu en fazla oyun Üner Ulutuğ'a aittir. Ulutuğ'un beş adet oyunu bulunmaktadır.

⁴Psikolojik bir savaş olan propaganda; bir topluluğun düşüncelerini, duygularını, davranışlarını, tavır ve hareketlerini etki altında tutmak ve onları değiştirmek amacıyla yayımlanan bilgi, belge, doktrin ve görüşlerdir. Başka bir tanımla propaganda, toplumun görüş ve davranışını, kişilerin belirli bir görüşü, belirli bir davranış benimsemelerini sağlayacak etkileme girişimidir ya da propaganda, kitleye yönelik bir dildir; radyo, basın, sinema yoluyla kitleye ulaştırılan sözler ya da daha başka simgeler kullanır. (Ayhan, 2007, s.39)

1974'ten sonra yazılan ve Türk Kurtuluş Savaşı'yla ilgili olan, Hüseyin Tilki'nin *Önce Vatan* (1981) adlı oyunu ile Kıbrıs'ın fethini konu alan Özker Yaşın'ın *Zafer ve Bağış* (1988) adlı oyunu da zikre değer millî-tarihî oyunlar arasındadır.

Günümüzde yazılan zikre değer tarihî oyunlardan biri de Sevil Emirzade'nin kaleme aldığı, *Con Rifat* (2014) adlı eseridir. Tarihsel-belgesel gerçeklik bağlamında ele alınan bu eserde, 1930'lu yıllarda İngiliz idaresi altında olan Kıbrıs ele alınır ve İngilizlerin Kıbrıs Türklerine karşı uyguladığı çeşitli baskılara yer verilir. Biyografik bir eser olarak da yorumlanabilecek olan bu oyunda, Con Rifat'ın İngiliz yönetimine karşı yıllarca verdiği mücadeleler anlatılmaktadır. (Onuş, 2016, s.429-442). Con Rifat, 1931 yılında yayımlamaya başladığı ve üç yıl çıkardığı *Masum Millet* adlı gazetesinde, Kıbrıs Türk toplumunun sorunlarını omuzlar ve İngiliz yönetimine karşı amansız bir mücadele verir. O yazdığı yazılarıyla Türk halkını aydınlatmayı amaçlar.⁵ Bu bağlamda Sevil Emirzade'nin, *Con Rifat* (2014) adlı eseri İngilizlere karşı verilen varoluş mücadelesi bağlamında pek değerlidir. 1974 sonrasında, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu yazılmış iki eser bulunmaktadır.

Özker Yaşın, *Bayraktar Türküüsü* (1959).

Numan Ali Levent (Ferit Gören), *Kıbrıs'ta Türklüğü İçin Direnenler* (1966).

Kutlu Adalı, *Köprü* (1969).

Kutlu Adalı, *Şago* (1970).

Oğuz Yorgancıoğlu, *Okulda* (1970).

Oğuz Yorgancıoğlu, *1.Manga* (1972).

Ahmet Tolgay, *Bayrak Gibi* (1973).

Ahmet Tolgay, *Fadime'nin Kavgası* (1973).

Ali Nesim, *Baraj Tepe* (1973).

Bekir Kara, *Üzğü* (1973).

⁵ Harid Fedai, onun sömürge yönetimine karşı ilk defa başkaldıran olduğunu ve çıkardığı gazeteyle halkının haklarını aradığını şöyle ifade eder: "Con Rifat, toplumu adına sömürge yönetimine ilk kez başkaldırma yürekliliğini göstermiş, belleklerde masallaşmış, özverili, gerçek anlamda bir Türk aydınıdır. Haksızlığa uğramış bir toplumun savunmasını yüklenmiş ve düşüncelerini duyurmak için kurduğu gazeteyle, bu kendi yazgısıyla başbaşa bırakılmış toplumun adına uygun olarak "Masum Millet" demeyi yeğlemiştir. Gazeteyi çıkarırken iki ereği vardı Con Rifat'ın. Birincisi o Türk toplumunu uyutma, yozlaştırma siyaseti güden İngiliz'e, topraklarında güneşin batmadığı bu imparatorluğun uygar yöneticilerine, yaptıklarının doğru olmadığını anlatmak; ikincisi ise bireyleri aydınlatıp bilinçlendirmek." (Fedai, 1986, s.10)

Hilmi Özen, *Dava Kavramı* (1973).

Numan Ali Levent (Ferit Gören), *Hücredekiler* (1973).

Üner Ulutuğ, *Bu Destan Bizimdir* (1973), *Herşey Bu Vatan İçin* (1973), *Kuzeyden Gelen Kartal* (1973), *Onlar İçimizde Yaşadıkça* (1973).

Ahmet Tolgay, *Melek Değilmiş Komşularımız* (1974).

Bekir Kara, *Tutsaklar* (1974).

Bekir Kara, *Emellerin Uğraşı* (1974).

Özden Selenge, *Fatma Çavuş* (1974).

Üner Ulutuğ, *Ana* (1974).

Hüseyin Tilki, *Özgürlüğe Doğru Kuzey'den Gelen Ses* (1981).

Sevil Emirzade, Osman Güvenir, Leyla Ulubatlı, İsmihan Yorgancı, Hande Koç, *Kıbrıs Hikâyeleri* (2010).

Türkiye'de basılan Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi konulu millî-hamâsî oyunlar ise sekiz adettir. Bu oyunlarda savaş sahneleri tasvir edilir. Edebî-estetik değeri düşük olan bu millî-hamâsî eserlerde kahramanlık temi ön plândadır.

Abdullah Yılmaz, *Kıbrıs Bizimdir-Bir Perdelik Kahramanlık Piyesi* (1964).

Mehmetali Odabaşı, *Kıbrıs'a Giden Öğretmen* (1964).

Mustafa Erdoğan, *Kıbrıs Ateşler İçinde* (1967).

Abay Dağlı (Cemil İbrahimoglu Ağayev), *Albay* (1975).⁶

Avni Altiner, *Kıbrıs'a Doğan Güneş* (1975).

Celâl Akın, *Kıbrıs Kartalları* (1984).

Faik Türkmen, *Rumların İç Yüzü - "Kıbrıs Yıldızı"* (y.t.y).

Faik Türkmen, *Kahraman Harbiyeli Kıbrıs'ta* (1985).

Mehmet Topal, *Kıbrıs'ta Türk Olmak* (2009).

Türkiye ve Kıbrıs'ta basılan, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi ve 1974 Barış Harekâtı konulu tarihî oyunlarda üzerinde durulan temler genellikle, Kıbrıs Barış Harekâtını hazırlayan sebepler, Rum ve Yunanlıların Türk halkına yaptığı baskı ve zu-

⁶ Abay Dağlı Azarebaycanlı bir şair, yazardır. Abay Dağlı bu oyununu, Kıbrıs'ta şehit olan Albay İbrahim Karaoğlanoğlu ve tüm Türk şehitlerine ithaf eder. Eser Türkiye Genelkurmay Başkanlığı tarafından, gençlerin askerî yurtseverlik eğitimi için, önemli bir kaynak olarak değerlendirilerek yayımlanmıştır. (Cabbarlı, 2011, s.83)

lümmler, Kıbrıs Türk halkının özgürlüğünü kazanması adına verdiği mücadeleler, Kıbrıs'ın fethi ve genellikle 1960'lı yıllarda yaşananları anlatan olaylardır.

Kıbrıs konusunda yazılmış en son tarihî oyun görüldüğü gibi Mehmet Topal'ın *Kıbrıs'ta Türk Olmak* (2009) adlı eseridir. Bu eser konusunu tarihten alır ve diğer eserlerden farklı olarak belgesel olma özelliğini de taşır. Bu bakımdan Türkiye'de Kıbrıs konulu tarihî-belgesel bağlamda yazılmış en önemli tiyatro eserlerinden biridir demek yanlış olmaz.

1953 yılında Elazığ'da doğan Mehmet Topal, 1963 yılında Kıbrıs'ta görevde bulunan ve Rumlar tarafından bir banyo küvetinin içinde eşi ve çocukları öldürülen, Gazi Binbaşı Nihat İlhan'ın hemşerisidir. Topal o zaman henüz on bir yaşında küçük bir çocuktu ve bu duruma şahitlik etmiştir.

Mehmet Topal Kimdir?

Mehmet Topal 1953 yılında Elazığ'da doğdu. Diyarbakır Eğitim Estitüsü'nde Türkçe Bölümü ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Halkla İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Meslek hayatına gazetecilik ile başlayan Topal, ilk ciddi yazılarını 1971 yılında Elazığ'da günlük olarak yayınlanan yerel *Uluova* gazetesinde yayınladı. Bu gazetede muhabir, köşe yazarı, Başyazar ve Yazı İşleri Müdürü olarak uzun yıllar çalıştı. 1970-1974 yılları arasında Elazığ Sanat Enstitüsü Radyo evinde spiker ve program yapımcısı olarak görev yaptı. Çeşitli kanallarda birçok belgesel programı düzenledi. 1978-1983 yılları arasında Elazığ Belediye Başkanlığında Özel Kalem Müdürlüğü ve Basın-Halkla İlişkiler görevlerini üstlendi. Ulusal Gazetelerden *Tercüman*, *Bulvar*, *Akajans*'ın Elazığ Muhabiri olarak uzun yıllar görev yaptı. Birçok ulusal dergide araştırma ve makaleleriyle şiirleri yayımlandı. 2003-2013 arasında kendi çıkardığı *Başkan* isimli edebî, kültürel ve ekonomik konularla, firma tanıtımlarına yer veren bir dergi yayınladı. Başlıca eserleri şöyledir: *Elazığca* (1992), *Atatürk Elazığ'da* (1997), *Elazığ Araştırmaları*, *Köğanklı Hafız*, *Kıbrıs'ta Türk Olmak* (2009), *Azer'in Mezar'ı Elazığ'da*, *Şu Harput Dedikleri*, *Televizyon Belgesellerim*, *Günün Yorumu* (1997), *Günün Yorumu* (1998), *Günün Yorumu* (2011), *Elazığ İçin Yaptıklarım*.

Topal, yıllar sonra 2006 yılında Kıbrıs'a davetli bir gazeteci olarak gelir. Nihat İlhan'ın eşi ve çocuklarının öldürüldüğü "Barbarlık Müzesi'ni" ziyaret eder. İşte yazarın küçüklüğünde şahit olduğu ve Kıbrıs'a yaptığı gezi sonrasında belleğinde gizli kalan Kıbrıs motifi bir tohum gibi yeşermiş ve tiyatro türünde kaleme alınmıştır. Nitekim yazarın önsözünde temas ettikleri de söylediklerimizi doğrular:

1963 yılında Rumlar Kıbrıs'ın başkenti Lefkoşa'da Noel'i kana bulayıp, Türk Alayı'nın Elazığlı Tabip Binbaşı Nihat İlhan'ın evini basıp eşini ve üç bebesini hunharca şehit ettiler.

Şehitler o tarihte Elazığ'daki şehitliğe defnedildiler. Bu töreni 11 yaşındaki çocuk gözlerimle izlemiştim. (...)

2006 yılında Yakın Doğu Üniversitesi'nin konuğu olarak KKTC'ye davet edildim. Kıbrıs'ı gezip inceleme fırsatı serdiler önümüze. Başkent Lefkoşa'da Elazığlı Şehit İlhanlar'ın hunharca katledildikleri, bugün "Barbarlık Müzesi" olarak ziyaretçileri karşılayan evi; içim dalga dalga yükselen bir hüznle, gözyaşlarım yanaklarımdan süzülürken gezdim. Eski acıları yeniden yaşadım. Anavatandan uzakta. (...)

beynimden yeniden yazma esintileri akmaya başladı. Aylarca yazıp durdum. Sonunda elinizde tuttuğunuz Kıbrıs'ta Türk Olmak adını taşıyan bu üç perdelik oyunu yazıp bitirdim.⁷

Yazar, Kıbrıs'ta Türk Olmak adlı oyununda kendisine de Gazeteci Samim olarak yer verir. Eserin özeti şöyledir:

Eserin birinci perdesinde, aslen Elazığlı olan Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocuklarının anısına Elazığ'da yapılan anıt konu alınmıştır. Gazeteci Samim sekreteri Aygün'e, yazı işlerinde çalışanlara, "Şehit İlhanlar Anıtının" açılış haberini bitirip bitirmediklerini sormasını ister. Sekreter bilgisayarına mail olarak atıldığını ve incelemesini söyler. Yazıyı inceleyen Samim, haberi onaylar ve hemen baskıya gönderilmesini ister. Bu sırada Gazeteci Samim'in, makamına ziyaretçileri gelir. Vali Yardımcısı, Belediye Başkan Yardımcısı ve Başhekim Yardımcısını makamında misafir eden Samim, Elazığ'da açılışı yapılan "Şehit İlhanlar Anıtı" hakkında sohbet ederler. Anılarının yıllar sonra tazelendiğini söylerler. Yıllar önce Binbaşının eşi ve çocuklarının katledilişleri tüm Elazığ halkını yasa boğduğunu ve askerî bir uçakla Elazığ'a getirilerek şehitliğe nakledildikleri konuşulur. Binbaşının Elazığ'da oturdukları evin bulunduğu caddeye de "Şehit İlhanlar Caddesi" adı verildiğini anlatırlar. Şimdi de yarım asır geçmesine rağmen, bu caddeye, "Şehit İlhanlar Anıtı"nın yapılmasının tıpkı o zamanki gibi aynı heyecan ve gurur içinde olduklarını anlatırlar. Konuşmalarında, kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın da açılışa davet edildiği ve anıtın açılış konuşmasında bir de konuşma yaptığını anlatırlar. Denktaş ile Elazıglılar arasındaki sevgiye de temas ederler. Gazeteci Samim, 2006 yılında gazetecilerden kurulu bir heyetle Kıbrıs'a davet edildiklerini ve Nihat İlhan'ın ailesinin şehit edildiği eve ziyarete gittiğini de anlatır.

İkinci perdede ise 1963 yılına geri dönülür ve o yıllar yeniden canlandırılır. Kıbrıs'ta Binbaşı Nihat'ın evinde, eşi ve çocuklarının EOKA'cılar tarafından hunharca nasıl katledildiği, olayların nasıl şekillendiği ele alınır. 24 Aralık 1963'te yapılacak olan katliam gecesinde Binbaşı Nihan İlhan'ın eşi Mürüvvet İlhan oğulları, Murat, Hakan ve Kutsi'yi uyutmak ister. Murat kaç gündür babasını görememekten şikayetçidir. Baba-

⁷ Mehmet Topal, "Önsöz", Kıbrıs'ta Türk Olmak, MT Yayıncılık, Elazığ, 2009, s.5-6.

sına özlem duymaktadır. Annesi onu yatıştırır ve görevde olduğunu söyleyerek uyumaya ikna eder. Çocukları yatırdıktan sonra ev sahibi Ferdiye Hasan Gudüm ile Nöber İbrahimoglu, Mürüvvet İlhan ve Ayşe Cankan kahvaltı türü yiyecek hazırlayarak akşam yemeğine otururlar ve kadın kadına sohbet ederler. Sohbet esnasında Mürüvvet İlhan, Ferdiye Hasan Gudüm'e, kocası Hasan Yusuf'un nerede olduğunu sorar. Ferdiye Hasan Gudüm ise Hasan Yusuf'un bahçede gizlenerek olası bir Rum saldırısına karşı gözcülük yaptığını belirtir. Hatta buldukları eve 120 metre uzaklıkta Rumların Severis Un Fabrikasına mevzilendiklerini ve buraya otomatik silahlar yerleştirdiklerini kendisine bahsettiğini, durumu Türk mücahitlere de aktardığını söyler. Kadınlar; Kıbrıs'ın fethi, Ada'nın İngilizlere kiralandığı dönem, 1923'te Türkiye'de Cumhuriyet'in ilânı ve Lozan Antlaşmasıyla adanın İngiltere'ye bırakıldığı dönem, 1931 isyanı, 1955'te başlayan Eoka saldırıları, 1960'ta kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti ve Rumların Cumhuriyeti yıktıkları gibi çeşitli konular hakkında sohbet ederler. Rum lideri Makarios'a da çeşitli eleştiriler getirirler. Rumların yaptıkları çeşitli barbarlıklara ve uzlaşmazlıklarına da sık sık temas ederler ve 21 Aralık'tan itibaren Akritas plânını devreye koyduklarını söylerler. 24-25 Aralık gecesinin kendi kutsal Noelleri olduğunu bu yüzden bir saldırı olmayacağını, ancak gene de tedbiri elden bırakmamalarını konuşurlar. Mürüvvet İlhan zaten, 24 Aralık 1963'te Lefkoşa'da İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin bu akşama kadar her iki tarafa da ateş kesmeleri için bir bildiri yayınladığını belirtir. Ferdiye Hasan ise Rumların buna uyacak bir millet olmadığını söyler. Bu sırada Türk jetleri bir ihtar uçuşu yapmaktadır. Bu konuşmalar sırasında Hasan Yusuf gelir ve kapıyı çalar ve herkese kalkıp saklanmasını Rumların saldırıya geçtiği haberini verir. Mürüvvet İlhan eşinin ona olası bir Rum saldırısında çocukları da alarak banyoya saklanması gerektiğini söyler ve çocukları uyandırarak banyoya saklanır. Herkes bir köşede yerini alır. Bu sırada 5 Rum militanı içeriye girer ve her yeri taramaya başlar. Saldırıda Mürüvvet İlhan ve çocukları ile Ferdiye Hasan Gudüm hayatını kaybeder. Diğerleri şans eseri ufak yaralar alır ve kurtulur. Birbirlerinin yaralarını sararlar herkes şaşkındır kendi kutsal Noellerini dahi nasıl kana buladıklarına şaşıyorlardı. Hasan Yusuf dünyada Müslüman, Kıbrıs'ta Türk olmanın çok zor olduğunu söyler ve adeta kaderlerine feryat eder.

Üçüncü ve son perdede ise 2006 yılında Kıbrıs'a giden Gazeteci Samim, Binbaşı Nihat'ın eşi ve çocuklarının öldürüldüğü eve (Barbarlık Müzesine) ziyarete gider. Bu perdede ayrıca 86 yaşında olan Hasan Yusuf Gudüm ile Gazeteci Samim sohbet eder ve bir kamera da onları çeker. Evde yaralanan ve tedavi görenler hakkında, 1974 Barış Harekâtı ve şimdi Kıbrıs'ta Rumların, Türklere karşı düşünceleri gibi konular konuşulur.

Mehmet Topal eserin sonunda, bazı belge ve fotoğraflara da yer verir. 1963 Kanlı Noelinde Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocuklarının katledilişi tarihe trajedik bir vaka olarak geçmiş ve hiç şüphesiz yankıları günümüze kadar gelmiştir. Yazar Kıbrıs'ta Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocuklarının katledildiği ve bugün Barbarlık Müzesi olarak anılan eve yaptığı ziyaret ile Karaoğlanoğlu Şehitliğine yaptığı ziyaretleri bazı fotoğraflarla bize yansıtır. Ayrıca Elazığ'da Şehit İlhanlar Anıtı'nın açılış töreni, Törene Rauf Raif Denктаş'ın katılımı, İlhan ailesinin bulunduğu Elazığ mezarlığına yapılan ziyaret de fotoğraflarla belgelenir. Bazı fotoğraflarda ise Mehmetçiğin Kıbrıs'a çıkışını haber veren gazetelere yer verilir. Tüm bunlarla hiç şüphesiz eserin gerçekçiliği ispat edilmeye çalışılır.

Şimdi Mehmet Topal'ın, *Kıbrıs'ta Türk Olmak* adlı tarihî oyununu üç başlık altında değerlendirelim.

1-Şehit İlhan Anıtı:

Türkiye'de pek çok şehitlik ve anıt vardır. Kıbrıs'ta şehit olanlar için de gerek Türkiye, gerek KKTC'de mezarlıklar, şehit anıtları mevcuttur. Bunlardan biri de Elazığ'dadır.

2-Denктаş-Türkiye Anavatan Sevgisi:

Kıbrıs Türk Millî Mücadele lideri kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denктаş Türkiye'de oldukça sevilmiş, Anadolu'da değişik yerlerde devamlı konferans ve anmalara gelmiştir. Bu tarihî şahsiyet edebî eserlere de konu olur. Bunun örneklerinden biri de bu eserdir.

3-Rum Saldırıları ve Türk-Rum Mücadelesi:

Tarih boyunca özellikle Rumlar ve Rum kilisesi ulusal benliklerini ayakta tutmak uğruna Türk düşmanlığı aşılamıştır. Bunun bir yansımasını da Kıbrıs'ta görüyoruz. Ada'nın İngiltere'ye kiralanmasının ardından yöneten birinci sıradaki Türk halkı, İngiliz ve Rumların ardına düşmüş, "Yunan Megali İdea yani Büyük Ülkü, Büyük Yunanistan" yayılma politikası Mora, Girit, Balkanlar, Ege Adaları ve Kıbrıs'ta Türklere saldırı, yok etme ve yıldırma şeklinde yürütülmüştür. Bunun en acıklı, vahşi örneklerinden biri Nihat İlhan'ın ailesinin acı sonudur.

4-Belge ve Resimler:

Tarihî bir oyun olan bu eserin sonunda, gerçekçiliği ispatlamak ve bir nevi tarihi hatırlatmak adına bazı belge ve fotoğraflara yer verilir.

Sonuç

Türkiye’de Kıbrıs sevdalısı birçok şair-yazarın Kıbrıs’la ilgili tanık olduğu olaylar yıllar geçse de belleğinde bir motif olarak yeşermekte ve herhangi bir edebî türde kaleme alınmaktadır. 1 Nisan 1955’te başlayan EOKA saldırılarından, 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtına kadar olan süreçte ve sonrasında Türkiye’de birçok yazar-şair Kıbrıs konusuyla yakından ilgilenmiş ve millî-hamasî nitelikli onlarca eser neşretmişlerdir.

Kıbrıs Adası yüzlerce şehidin verildiği bir Türk toprağıdır. Türkiye’nin uluslararası antlaşmalara göre ve tarihî süreçte adada hakkı vardır. Türkiye’de Kıbrıs hareketi ve şehitler Anadolu’nun dört bir yanında takip edildiği veya ata toprağı için şehitler verildiğinden, kültür-edebiyat yaşantısından da Kıbrıs, gündemdeki tematik yerinden düşmüş değildir. Mehmet Topal’ın *Kıbrıs’ta Türk Olmak* (2009) adlı eseri de bunun kanıtlarından biridir.

KAYNAKLAR

- Ayhan, A. (2007). “Radyo ve Propaganda”, Propaganda Nedir?, İstanbul: LiteraTürk-Nüve Kültür Merkezi.
- Cabbarlı, N. (2011). “Azerbaycan Muhaceret Edebiyatında Kuzey Kıbrıs Olayları”, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), S.45, Erzurum.
- Enginün, İ. (1990). Ahmet Mithat Efendi’nin Tiyatroları, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Enginün, İ. (2012). “Tanzimat Dönemi Oyunları ve Yazarları”, Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyete (1839-1925), 6. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Ezilmez, H. (2014). "Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatında Kadın Tipleri", Belkıs Halim Vassaf Anısına Edebiyatta Kadın, (Yay. Haz. Metin Turan), Ankara: Sage Matbaacılık.
- Fedai, H. (1986). Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı, İstanbul: KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Nesim, A. (1986). Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular, Lefkoşa: Gelişim Ofset.
- Onuş, E. (2016). "Kıbrıs'ta Tarihî-Belgesel Oyuna Bir Örnek: Sevil Emirzade ve Con Rifat Adlı Eseri", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.26, s.429-442.
- Onuş, E. (2017). Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin Türk Edebiyatına Yansıması (1950-2016), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Girne, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimler Üniversitesi.
- Şengül, A. (2009). "Türk Tiyatrosunda Tarih", Turkish Studies, Volume 4 / I-II Winter. s.1931-1987.
- Topal, M. (2009). Kıbrıs'ta Türk Olmak, Elazığ: MT Yayıncılık.